

8. Ростовська Т. О. Партнерська взаємодія школи та батьків у виховному процесі. Педагогічний процес: теорія і практика. 2020. № 3. С. 27–34.
9. Савченко О. Я. Початкова освіта в контексті педагогіки партнерства. Початкова школа. 2018. № 9. С. 3–7.
10. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1977. 383 с.
11. Столярчук О. П. Соціально-педагогічні умови взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодших школярів: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2015. 192 с.
12. Шевчук Г. В. Здоров'язберігаюче середовище як фактор розвитку особистості молодшого школяра. Молодь і ринок. 2019. № 4. С. 112–116.

Синишин Мар'яна

Науковий керівник – проф. Шпак Марія

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ СТРАХІВ У ДІТЕЙ

Вступ. У контексті сучасних викликів – інформаційного перенасичення, соціальної нестабільності, наслідків війни – у дітей дошкільного віку часто виникають почуття занепокоєння, страху, тривоги. Страху здебільшого мають дезадаптивну природу і негативно впливають на емоційний стан, поведінку та здатність дитини до взаємодії з дорослими і ровесниками. У таких умовах казкотерапія постає як м'який, але ефективний метод психологічної корекції, що поєднує емоційну безпеку та можливість моделювання ситуацій подолання страху.

Мета статті – обґрунтувати особливості застосування казкотерапії як ефективного методу корекції страхів у дітей.

Виклад основного матеріалу. Страх – це базова емоція, яка виконує функцію самозбереження. У дошкільному віці він часто набуває ірраціональних форм: страх темряви, самотності, фантастичних істот. Психологи (К. Ізард, Р. Мей, Ч. Спілбергер, З. Фройд) розглядають страх як складний психоемоційний процес, що включає очікування загрози, фізіологічні реакції організму та поведінкові патерни. У дітей ці реакції формуються на основі обмеженого життєвого досвіду та взаємодії з найближчим соціальним оточенням. З психологічної точки зору страх забезпечує захист дитини від зайвого ризику, небезпек, і сприяє самозбереженню особистості.

У період дошкільного дитинства формуються базові емоційні реакції, моделі поведінки та уявлення про світ. Саме в цей час дитина найбільш чутлива до впливу символів, образів і наративів, які вона сприймає не як вигадку, а як реальність, що має особистісне значення. У цьому віці страхи можуть виникати спонтанно, без певної причини, і водночас сильно впливати на поведінку, сон, апетит, комунікацію [2, с. 86]. Тому важливо не лише виявити наявність страху, а й знайти спосіб його корекції, без примусу чи раціонального тиску.

В умовах війни, коли діти часто стикаються з тривожними повідомленнями, втратою рідних, житла, переїздами через необхідність зміни місця проживання, казка може стати тим інструментом, який повертає їм відчуття контролю, безпеки і надії. Вона не заперечує страх, а визнає його, даючи дитині можливість трансформувати його у власний емоційний досвід. Саме

тому казкотерапія набуває особливої актуальності в дошкільній освіті, де психоемоційна підтримка дитини є не менш важливою, ніж навчання.

Вибір казкотерапії як методу корекції страхів зумовлений можливістю проживання дитиною казкових сюжетів, максимально наближених до реальності, де вона через ідентифікацію з персонажами навчається керувати емоціями в безпечному символічному просторі, не стикаючись із реальною небезпекою. Особливу ефективність казкотерапія демонструє у роботі з дітьми, оскільки казкові образи стають містком між свідомістю та підсвідомими страхами.

Використанню казки для корекції страхів у дітей сприяли результати психологічних досліджень видатних учених. Так, З. Фройд, аналізуючи механізми несвідомого, виявив взаємозв'язки між казковими образами та символами сновидінь. Він доводив, що «оповіді, подібно до сновидінь, виконують роль “клапана” для емоційної напруги, що виникає через суспільні заборони» [5, с. 205]. Водночас К. Юнг звернув увагу на універсальність казкових сюжетів, інтерпретуючи їх «як прояви колективного несвідомого» [6, с. 185]. Його концепція архетипів – первинних образів, спільних для всього людства – знайшла яскраве втілення в казках, де герої-перевертні, мудрі старці чи чарівні помічники символізують вікові конфлікти та способи їх подолання.

Педагогічна спадщина В. Сухомлинського також акцентує увагу на ролі казки як засобу формування етичного світогляду та морального виховання дітей. Видатний педагог вбачав у казках, фольклорних історіях «унікальний механізм кристалізації гуманних якостей, де кожен сюжет стає каталізатором формування совісті через художні образи» [3, с. 168].

Проте казкотерапія як метод корекції страхів у дітей сформувався лише у другій половині ХХ ст. Вирішальну роль у його інституалізації відіграли роботи Д. Бретт, яка в 1970-х роках розробила терапевтичний цикл «Історії Анни» [7]. Центральна героїня цих оповідань – дівчинка Анна – стикається з типовими для дитинства викликами: від соціальної адаптації в новій школі до подолання страху самотності. Кожен сюжет деталізує конкретні психоемоційні стани – тривогу через розлучення батьків, комплекс неповноцінності на тлі успіхів однолітків чи дезадаптацію після переїзду.

Методологія Д. Бретт у казкотерапії ґрунтується на принципі опосередкованого навчання, де казкові сюжети виступають каталізатором саморефлексії. Замість пропозиції готових алгоритмів дії, створюють простір для аналізу поведінки персонажів, що стимулює у дітей формування власних стратегій подолання труднощів. Такий підхід забезпечує психологічну безпеку, адже дитина працює зі своїми переживаннями через проєкцію на казковий світ, паралельно опановуючи механізми конструктивного вирішення конфліктів.

Сучасні дослідники (О. Василевська, В. Вінс, Г. Гаркуша, О. Трегуб) розглядають казкотерапію як інструмент, що поєднує мистецтво, психологію та нейронауку. Зокрема, акцентується на впливі наративів на нейропластичність мозку, розвиток творчого мислення та

емоційної стійкості: кожен сюжет містить архетипічні моделі реагування на життєві виклики, які дитина інтерналізує через повторюваність казкових мотивів.

Ефективність казкотерапії у роботі з дошкільниками пов'язана з особливостями їхнього когнітивного розвитку. У цьому віці спостерігається висока пластичність нейронних зв'язків, що сприяє швидкому засвоєнню соціальних моделей поведінки через ідентифікацію з персонажами. Казкова мова, насичена образами та метафорами, активізує праву півкулю мозку, відповідальну за творче мислення та емоційну чутливість. Водночас застосування казкотерапії потребує урахування вікової готовності: дитина повинна розуміти, що казковий світ є умовним і відрізняється від реального. Зазвичай така здатність формується до 3,5–4 років, але потребує індивідуального підходу [4, с. 255]. Через казкові сюжети дитина не лише опрацьовує страхи, а й формує уявлення про добро, справедливість, внутрішню силу, вчиться співпереживати, мислити образно та пізнавати себе.

Казкотерапія інтегрує знання з психології, педагогіки та культурології. Вона може реалізовуватись у форматі індивідуальних занять, групових сесій або сімейної терапії. Казкові сюжети – від традиційних народних до спеціально створених терапевтичних – виступають як інструменти емоційної регуляції. Наприклад, історія про «дружнього вовчика» допомагає дитині подолати страх перед собаками, а сюжет «Як мишеня подружилось з кішкою» – моделює конструктивне вирішення конфлікту. Українські народні казки «Кирило Кожум'яка», «Котигорошко» – містять архетипічні моделі подолання труднощів через кмітливість, силу духу, взаємодію з чарівними помічниками. Вони формують у дитини уявлення про моральні якості особистості, етичні правила поведінки.

У казкотерапії використовуються різні типи казок, кожен з яких виконує специфічну функцію залежно від віку, емоційного стану та запиту дитини. Зокрема виокремлюють такі типи казок [1, с. 110]:

1. **Художні** – народні, авторські, притчі, байки, легенди, міфи.
2. **Дидактичні** – для навчання через образи.
3. **Медитативні** – для зняття напруги та формування позитивного досвіду.
4. **Психотерапевтичні** – для глибокого емоційного опрацювання.
5. **Психокорекційні** – для м'якого впливу на поведінку.

Інтеграція цих різних типів казок створює комплексну систему, що сприяє гармонійному розвитку особистості дитини через синтез творчого самовираження, емоційної регуляції та інтелектуального зростання.

Узагальнюючи викладене, можна зробити такі висновки. Казкотерапія як метод корекції страхів у дітей дошкільного віку базується на здатності дитини до символічного переосмислення реальності. Через психологічні механізми проєкції, ідентифікації та метафоричного мислення дитина опрацьовує власні страхи, трансформуючи їх у казкові виклики, які можна подолати. Такий підхід забезпечує емоційну безпеку, активізує творчі

ресурси та сприяє формуванню психологічної стійкості. Казкотерапія не лише допомагає подолати страхи у дітей, а й слугує засобом виховання, розвитку емоційного інтелекту та самопізнання. Її універсальність, образність і культурна глибина роблять метод актуальним у сучасній дошкільній освіті, де психоемоційна підтримка є ключовою умовою гармонійного розвитку особистості дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бездідько Н. В. Казкотерапія як метод психологічного впливу на особистість. Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців : збірник наукових праць. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. Вип. 9, т. 2. С. 109–114. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/11127> (дата звернення 01.11.2025).
2. Камінська О. В., Громик Н. В. *Проблема дитячих страхів у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців*. Психологічний часопис. 2018. № 4. С. 86–104.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори : в 5 т. Київ, 1977. Т. 3. 668 с.
4. Трегуб О. О. Казкотерапія у роботі практичного психолога ДНЗ. Таврійський вісник освіти. 2017. № 1. С. 255–260.
5. *Фройд З. Вступ до психоаналізу ; пер. з нім. П. Таращука*. Харків : Фоліо, 2018. 480 с.
6. Юнг К. Г. Психологія перенесення. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 432 с.
7. Brett D. *Annie Stories: A Special Kind of Storytelling*. Australia : Publisher. Hale & Iremonger, Pty. Ltd, 1986. 114 p.

Грицан Лілія

Науковий керівник – доц. Одинцова Галина

ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Реалізація завдань основних положень Державного стандарту початкової освіти та Концепції Нової української школи вимагає від учителя впровадження в освітній процес інноваційних технологій, які би забезпечили формування ключових компетентностей молодших школярів. Особливий акцент зроблено на розвиток самостійності, творчості, допитливості, критичного мислення, навчання працювати самостійно та в групі тощо [1].

Однією з таких інновацій, здатних реалізувати поставлені завдання, є LEGO-технологія – методика, що поєднує елементи гри, моделювання, дослідницької діяльності та інтерактивності в освітньому процесі. Використання конструктора на уроці дозволяє унаочнити програмовий матеріал, розвиває просторову уяву, спостережливість, увагу, дрібну моторику, комунікативні навички і має ще низку переваг, що сприяє його активному використанню в педагогічній діяльності сучасного педагога.

Мета статті – дослідити можливості використання LEGO-технології як засобу навчання на уроках української мови та читання в початковій школі.

Проблемі використання LEGO-технології присвятили свої дослідження науковці Л. Комарова, О. Кошелєв, Т. Лусс, О. Міхеєва, О. Рома, Л. Романенко та ін., а також педагогі-методисти Т. Биковський, В. Близнюк, О. Борук, Ю. Демченко та ін. Вони проаналізували її впровадження в освітній процес та запропонували цікаві методики застосування конструктора